

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки та планування бізнесу

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

М. Д. Балджи

“ ” 2016 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 8.03050401 «Економіка підприємства (за видами економічної діяльності)» за магістерською програмою професійного спрямування «Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему:

**«Дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку
м'яса і м'ясопродуктів України»**

Виконавець

студентка VI курсу ФЕУП

Іваницька Марія

Олександрівна

/підпис/

Науковий керівник

к.е.н., доцент

Доброва Наталя

Василівна

/підпис/

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ	8
1.1. Економічна сутність ринкової кон'юнктури. Кон'юнктурні особливості товарного ринку.....	8
1.2. Основні положення методики дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку.....	15
1.3. Аналіз сучасного стану функціонування світового ринку м'яса і м'ясопродуктів	21
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ РИНКУ М'ЯСА І М'ЯСОПРОДУКТІВ УКРАЇНИ	28
2.1. Загальна характеристика ринку м'яса і м'ясопродуктів України.....	28
2.2. Дослідження стану сировинного сектору українського ринку м'яса і м'ясопродуктів	39
2.3. Оцінка основних показників кон'юнктури ринку м'яса і м'ясопродуктів України	53
2.4. Аналіз експортно-імпортного потенціалу ринку м'яса і м'ясопродуктів України	63
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ М'ЯСА І М'ЯСОПРОДУКТІВ УКРАЇНИ	72
3.1. Прогнозування розвитку ринку м'яса і м'ясопродуктів України.....	72
3.2. Визначення проблем, що стримують збалансований розвиток ринку м'яса і м'ясопродуктів України	82
3.3. Обґрунтування шляхів підвищення ефективності функціонування ринку м'яса і м'ясопродуктів України.....	91
ВИСНОВКИ	98
Список використаних джерел	101
Додатки	108

ВСТУП

Актуальність теми. Членство в СОТ і підписання Україною та Європейським Союзом Угоди про асоціацію, складовою якої є Угода про Глибоку та Всеосяжну Зону Вільної Торгівлі, що вступила в силу з 1 січня 2016 року, для нашої країни є одним із найбільших надбань (з точки зору формування світоглядних перспектив та суспільного розвитку) і одночасно викликом (з точки зору забезпечення економічного зростання країни, пошуку внутрішніх джерел та спонукальних мотивів). Економічний розвиток передбачає ефективне функціонування всіх товарних ринків України, зокрема ринку м'яса і м'ясопродуктів, шляхом підтримання рівноважної ринкової кон'юнктури та оптимальної місткості ринку.

Продукція м'ясного ринку розглядається як стабільне джерело наповнення внутрішнього продовольчого ринку України, тобто забезпечення продовольчої безпеки держави, та розширення експортного потенціалу країни.

Характерною рисою сучасного ринку м'яса та м'ясопродуктів України є незбалансованість і неефективність його розвитку – постійні коливання обсягів виробництва, стрімке падіння споживання продукції ринку, висока залежність від імпоротної сировини. Найбільш серйозними загрозами є гострий дефіцит на ринку вітчизняної м'ясної сировини, нестабільність макроекономічної ситуації, недостатні темпи росту платоспроможного попиту, нестача високотехнологічного устаткування по переробці м'яса. Внаслідок цього слабкими сторонами більшості виробників м'ясної продукції є переважання екстенсивного шляху розвитку виробництва, відносно невисока конкурентоспроможність продукції та її низька якість. У цих умовах необхідно здійснити ряд негайних заходів, спрямованих на підвищення продовольчої безпеки країни й ріст рівня конкурентоспроможності виробників м'яса і м'ясопродуктів на українському та світовому ринках.

Теоретико-методичні та науково-практичні засади підвищення ефективності функціонування ринку м'яса і м'ясопродуктів України та зростання рівня конкурентоспроможності галузі м'ясного тваринництва широко висвітлені в наукових працях О. П. Афанасьєвої, Ю. Г. Бочарової, К. М. Власової, Н. Г. Грибана, А. Д. Драгана, О. В. Жегуса, Г. О. Кундєєвої, П. Р. Пуцентейла, О. В. Романишина, І. Ю. Сальмана, О. С. Шаповала, О. В. Шлапака та інших.

У роботах вказаних авторів закладено науковий і практичний фундамент дослідження та прогнозування ринку м'яса і м'ясопродуктів України. Проте, ряд проблем даного ринку залишаються не повною мірою вирішеними. Так, на зростання виробництва м'ясної продукції, підвищення її конкурентоспроможності впливає безліч економічних і організаційних чинників, які з часом піддаються істотним змінам як за спрямованістю, так і за ступенем впливу на основні процеси.

Саме необхідність постійного моніторингу змін тенденцій функціонування ринку м'яса та м'ясопродуктів України зумовила вибір теми, постановку мети і завдань дослідження.

Мета дипломної роботи полягає в обґрунтуванні шляхів підвищення ефективності функціонування ринку м'яса і м'ясопродуктів України на основі дослідження та прогнозування кон'юнктури даного ринку.

Для досягнення поставленої мети в роботі передбачено виконання таких основних **завдань**:

1. Визначити економічну сутність поняття «ринкова кон'юнктура» та кон'юнктурні особливості товарного ринку.
2. Охарактеризувати методику дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку.
3. Дослідити сучасний стан функціонування світового ринку м'яса і м'ясопродуктів.
4. Надати загальну характеристику ринку м'яса і м'ясопродуктів України.

5. Провести дослідження стану сировинного сектору українського ринку м'яса і м'ясопродуктів.
6. Оцінити основні показники кон'юнктури ринку м'яса і м'ясопродуктів України.
7. Проаналізувати експортно-імпортний потенціал ринку м'яса і м'ясопродуктів України.
8. Спрогнозувати розвиток ринку м'яса і м'ясопродуктів України.
9. Визначити проблеми, що стримують збалансований розвиток ринку м'яса і м'ясопродуктів України.
10. Обґрунтувати шляхи підвищення ефективності функціонування ринку м'яса і м'ясопродуктів України.

Об'єктом дослідження є процес функціонування ринку м'яса та м'ясопродуктів України.

Предметом дослідження є закономірності формування, чинники та умови, які визначають стан і тенденції розвитку ринку м'яса й м'ясопродуктів України.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження стали положення класиків економічної науки, роботи провідних вітчизняних і зарубіжних учених. Вірогідність і обґрунтованість одержаних результатів роботи обумовлено використанням загальнонаукових та спеціальних методів пізнання: системного аналізу та синтезу (дослідження стану сировинного сектору українського ринку м'яса і м'ясопродуктів, тенденцій функціонування світового ринку); ретроспективного аналізу (дослідження динаміки виробництва сировинних ресурсів, м'яса і м'ясопродуктів, фонду споживання продукції, динаміки індексу цін); методів статистичного, логічного, структурного аналізу (дослідження показників кон'юнктури ринку м'яса і м'ясопродуктів України, структури виробництва, експортно-імпортного потенціалу даного ринку); рейтингового аналізу (ранжування областей України за рівнем споживання м'яса і м'ясопродуктів); PESTLE-аналізу (висвітлення проблемних факторів, що впливають на

збалансований розвиток ринку м'яса і м'ясопродуктів України); методів прогнозування (прогноз виробництва та споживання м'яса і м'ясопродуктів в Україні на наступні роки); індексного аналізу (характер прояву сезонності та її вплив на виробництво м'яса і м'ясопродуктів в Україні).

Наукова новизна результатів дослідження полягає у наступному:

вперше:

- розроблено стратегічні заходи щодо збалансованого розвитку ринку м'яса і м'ясопродуктів України;
- аргументовано існування тіньових процесів на українському ринку м'яса і м'ясопродуктів;
- доведено дослідницьким шляхом ефективність методів українських виробників м'ясної продукції щодо нівелювання впливу фактору сезонності на обсяги середньорічного виробництва;

удосконалено:

- поняття економічної кон'юнктури ринку на основі систематизації його загальних визначень;
- структурування проблемних факторів, що впливають на збалансований розвиток ринку м'яса і м'ясопродуктів України;
- практичні рекомендації щодо підвищення ефективності функціонування ринку м'яса і м'ясопродуктів України;

дістало подальшого розвитку:

- комплексний аналіз стану сировинного сектору українського ринку м'яса і м'ясопродуктів;
- прогноз розвитку ринку м'яса і м'ясопродуктів України;
- стратегічні напрямки експортного потенціалу української м'ясної продукції;
- обґрунтування основних чинників підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників м'яса і м'ясопродуктів.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у можливості використання теоретико-методологічних і практичних

розробок та пропозицій у діяльності підприємств м'ясопереробної промисловості при формуванні стратегій їх діяльності, органами влади різних рівнів при розробці національних і галузевих стратегічних програмних документів.

Інформаційною базою дослідження стали вітчизняні та зарубіжні публікації і монографічні видання, відображені в них результати теоретичних і методичних розробок; матеріали Державної служби статистики України, Міністерства аграрної політики і продовольства України та інших державних інституцій; закони і нормативні матеріали, що регламентують функціонування м'ясопереробної галузі та м'ясного тваринництва; результати наукових досліджень, проведених провідними інститутами України, а також безпосередньо автором.

Публікації. Результати дослідження були опубліковані у «Науковому студентському віснику» факультету економіки та управління підприємництвом № 25 на тему «Сучасний стан функціонування світового ринку м'яса і м'ясопродуктів».

ВИСНОВКИ

У процесі виконання дослідження вирішено актуальне наукове завдання щодо обґрунтування теоретико-методичних засад і прикладних аспектів функціонування та розвитку ринку м'яса і м'ясопродуктів України. На основі отриманих результатів сформульовано низку висновків і пропозицій методологічного та практичного змісту:

1. На основі дослідження різних підходів до визначення сутності економічної кон'юнктури ринку запропоновано та узагальнено поняття кон'юнктури ринку як сформованої в зазначеному періоді часу економічної ситуації, що характеризує взаємозв'язок між певними економічними показниками, як то попит і пропозиція, рівень цін, структура виробництва і споживання, експорт та імпорт.

2. За класифікаційними критеріями ринок м'яса і м'ясопродуктів України є неорганізованим конкурентним національним товарним ринком широкого асортименту, який впродовж останніх років демонструє нестабільність виробництва м'ясопродуктів та падіння попиту.

3. Зростання внутрішнього українського ринку м'яса і м'ясопродуктів можливе на основі двох основних чинників – зростання доходів покупців та зниження ціни реалізації продукції. Доведено, в Україні щороку відбувається приріст споживчих цін на м'ясо і м'ясопродукти, особливо різко ціни зросли у 2014 р. – на 10,9% і у 2015 р. – на 31,3%. Враховуючи негативні соціально-економічні процеси, які відбуваються у державі, зростання місткості ринку м'яса на основі збільшення реальних доходів громадян у короткостроковому періоді є малоперспективним. Відповідно, як головний чинник росту місткості ринку необхідно розглядати збільшення фізичної маси пропозиції, що зумовить зниження ціни та стимулюватиме ріст попиту, а значить і фонду споживання. Основними передумовами зниження ціни на ринку м'яса є зниження собівартості виробленої продукції за рахунок

модернізації виробництва та створення інтегрованих об'єднань підприємств.

4. На основі проведення регресійного аналізу методом найменших квадратів здійснено моделювання тенденцій розвитку ринку м'яса і м'ясопродуктів України та прогнозування рівня споживання й обсягів виробництва основних видів м'ясопродуктів. За результатами побудови трендових моделей встановлено, що за умови збереження нинішніх тенденцій, у 2017 році обсяги виробництва яловичини і телятини можуть зрости на 13,5%, свинини – на 12%, м'ясних готових та консервованих продуктів – на 27%. На противагу, фонд споживання м'яса і м'ясопродуктів України зменшиться у 2017 році на 8%, що доводить поглиблення незбалансованості кон'юнктури ринку.

5. Аналіз кон'юнктури ринку м'яса і м'ясопродуктів України дозволив виділити основні проблемні фактори його розвитку, серед яких: дефіцит вітчизняної м'ясної сировини, низька якість українських м'ясопродуктів, технологічна відсталість м'ясопереробних підприємств, низький рівень сертифікаційної бази щодо зовнішньоекономічної діяльності.

6. Значним бар'єром на шляху сталого розвитку ринку м'яса і м'ясопродуктів України є його тінізація. Аргументовано, що за показниками декількох років приріст зареєстрованої м'ясної сировини (як вітчизняної, так і імпортованої) значно менше приросту переробленого м'яса і м'ясопродуктів. Тіньові процеси обумовлені відсутністю регуляторних інституційний та правових заходів з боку державних органів влади.

7. В умовах економічної кризи в державі, коли на вітчизняному ринку м'яса існує надлишок виробничих потужностей з м'ясопереробки, а купівельна спроможність українців низька, запропоновано розширювати експортні можливості ринку м'яса та м'ясопродуктів. Цей процес, в свою чергу, потребує гармонізації національних стандартів зі світовими нормами.

Таким чином, дослідження дає підстави стверджувати, що застосування запропонованих інструментів регулювання на нинішньому етапі розвитку вітчизняного ринку м'яса і м'ясопродуктів має і повинно відігравати

визначальну роль, особливо при формуванні збалансованого попиту та пропозиції на внутрішньому ринку, здатного забезпечити зростання ефективності виробництва м'ясної продукції та її доступність для споживачів, використання існуючих конкурентних переваг вітчизняними виробниками для посилення власних позицій на внутрішньому та зовнішньому ринках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1) Оболенцева Л. В. Кон'юнктурні дослідження галузевого ринку: підручник / Л. В. Оболенцева; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 249 с.
- 2) Серова І. А. Дослідження і прогнозування економічної кон'юнктури. Конспект лекцій для студентів спеціальності "Прикладна статистика" денної форми навчання / І. А. Серова, Т. С. Мирна. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2008. – 92 с.
- 3) Проблеми кон'юнктурних досліджень ринків товарів та послуг в Україні. Монографія / Під науковим керівництвом д.е.н., професора А. І. Ковальова. – Одеса: Атлант, 2010. – 266 с.
- 4) Карпов В.А., Кучеренко В.Р. Маркетинг: прогнозування кон'юнктури ринку: Навч. посіб. – 2-ге вид., випр.. і доп. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. – 284 с.
- 5) Кучеренко В.Р., Андрейченко А.В., Грінченко Р.В., Карпов В.А. Аналіз ринкової кон'юнктури: навчальний посібник / В.Р. Кучеренко, А.В. Андрейченко, Р.В. Грінченко, В.А. Карпов. – Одеса: ОНЕУ, 2014. – 344 с.
- 6) Окрепкий Р. Б. Кон'юнктурний аналіз тенденцій розвитку ринку, його стійкості та циклічності / Р. Б. Окрепкий, Д. В. Гаргула // Інноваційна економіка. – 2013. – № 5. – С. 197-203.
- 7) Афанасьєва О. П. Особливості та місце товарного ринку в системі ринків / О. П. Афанасьєва // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 3. – С. 3-8.
- 8) Жегус О. В. Стратегічний аналіз умов та чинників розвитку регіонального ринку м'яса та м'ясопродуктів / О. В. Жегус // A New Role of Marketing and Communication Technologies in Business and Society: local and global aspects. – 2015. – С. 392-400.
- 9) Кон'юнктура європейських ринків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bookss.co.ua/book_konyunktura-yevropejskih-rinkiv_816/

- 10) Проблеми підвищення ефективності господарювання в народногосподарському комплексі (на мезо- та мікроекономічних рівнях): монографія / за ред. А. І. Ковальова, Н. В. Сментини. – Одеса: Атлант, 2013. – 398 с.
- 11) Афанасьєва О. П. Системний підхід до маркетингового дослідження товарного ринку м'яса та м'ясопродуктів / О. П. Афанасьєва // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2014. – № 2. – С. 95-106.
- 12) Кузяк В. В., Добуш Ю. Я. Конспект лекцій з курсу «Кон'юнктура товарних ринків» для студентів / Укл.: В. В. Кузяк, Ю. Я. Добуш. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2013. – 200 с.
- 13) Радіщук Т. П. Особливості прогнозування кон'юнктури товарного ринку / Т. П. Радіщук // Вісник Львівського національного політехнічного університету. – 2010. – № 5. – С. 39-41.
- 14) Сальман І. Ю. Роль і місце українських товаровиробників на світовому ринку м'яса та м'ясопродуктів / І. Ю. Сальман, М. І. Ібатуллін // Інвестиції: практика та досвід. Економічна наука. – 2015. – № 20. – С. 43-46.
- 15) Бочарова Ю. Г. Концентрація та конкуренція на світовому ринку м'яса / Ю. Г. Бочарова // БізнесІнформ. – 2016. – №3. – С. 18-23.
- 16) Грибан Н. Г. Проблеми та перспективи розвитку м'ясопереробної галузі аграрного сектора / Н. Г. Грибан // Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. – 2013. – № 2(79). – С. 159-164.
- 17) Зарубіжні партнери [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eurocommerce.com.ua/partnerstvo/>
- 18) Food Outlook: biannual report on global food markets // Food and Agriculture Organization of the United Nations. – June 2016. – 139 p.
- 19) Livestock and Poultry: World Markets and Trade. United States Department of Agriculture // Foreign Agricultural Service. – April 2016. – 25 p.
- 20) Trade Map [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.trademap.org/Index.aspx>

- 21) Meat. OECD-FAO Agricultural Outlook 2016-2025 [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.fao.org/3/a-BO100e.pdf>
- 22) Романишин О. В. Особливості формування ринку м'яса в Україні / О. В. Романишин // Інноваційна економіка. – 2013. – № 8. – С. 233-237.
- 23) Драган А.Д. Класифікація факторів м'ясопереробних виробництв, які визначають ціноутворення підприємств галузі / А.Д. Драган // Інтелект XXI. – 2014. – № 3. – С. 46-53.
- 24) Брулевич В. В. Проблеми вдосконалення норм адміністративно-правових актів, якими регулюється безпечність та якість харчових продуктів / В. В. Брулевич // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ. – 2016. – № 3. – С. 143-153.
- 25) Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: закон України від 23.12.1997 № 771/97-ВР (в ред. від 01.01.2016) // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 19. – Ст. 98.
- 26) Про підприємництво: закон України від 07.02.1991 № 698-XII (в ред. від 05.04.2015) // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 14. – Ст. 168.
- 27) Про дитяче харчування: закон України від 14.09.2006 № 142-V (в ред. від 01.01.2016) // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 44. – Ст. 433.
- 28) Ветеринарний інформаційний ресурс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vet.in.ua/menu/legislation.php?id_page=22
- 29) Збарський В. К. Правові засади державного регулювання ринку м'яса в Україні / В. К. Збарський // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – № 11. – С. 29-34.
- 30) Посібник для малих і середніх підприємств м'ясопереробної галузі з підготовки та впровадження системи НАССР / [Василенко Г., Дорофєєва О., Голуб Б., Миронюк Г.]. – К.: IFSQ. – 2011. – 236 с.
- 31) Національний класифікатор України: Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010. – [Чинний від 01.01.2012]. – Київ:

Держспоживстандарт України, 2010. – 42 с.

32) Статистична класифікація продукції. – [Чинний від 01.01.2012]. – Київ: Держкомстат України, 2011. – 154 с.

33) Номенклатура продукції промисловості. – [Чинний від 17.12.2012 зі змінами 25.12.2015]. – Київ: Держстат України, 2015. – 553 с.

34) Топ-10 виробників м'яса в Україні у 2015 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://latifundist.com/rating/top-10-proizvoditelej-myasa-v-ukraine-2015>

35) Топ-10 переробників м'яса в Україні у 2015 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://latifundist.com/rating/top-proizvoditelej-myasnyh-produktov-2015>

36) Сопоцько О. Ю. Аналіз ринкового середовища підприємств у галузі виробництва ковбасних виробів / О. Ю. Сопоцько // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – 2013. – № 4. – С. 241-246.

37) Філіппов М. В. Дослідження чинників впливу на формування цільового ринку м'ясопереробних підприємств / М. В. Філіппов // Вісник Східноукраїнського національного університету. – 2013. – № 4. – С. 234-240.

38) Ментух О. Ф. Дослідження поведінки споживачів м'ясної продукції в умовах економічної кризи / О. Ф. Ментух // Економіка Криму. – 2013. – № 1. – С. 146-151.

39) Ринок м'ясопереробки України – 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://inventure.com.ua/analytics/investments/rynok-myasopererabotki-ukrainy-or-2015>

40) Пуцентейло П. Р. Конкуренентоспроможність м'ясного скотарства України: теорія і практика : монограф. – Тернопіль : ВПЦ “Економічна думка ТНЕУ”, 2011. – 420 с.

41) Пуцентейло П. Р. Організаційно-економічне забезпечення ефективного розвитку тваринництва в умовах кризи / П. Р. Пуцентейло // Економічний дискурс. – 2016. – № 2. – С. 37-46.

- 42) Україна у цифрах – 2015: статистичний збірник. – К. : Державна служба статистики України, 2016. – 239 с.
- 43) Шлапак О. В. Стратегічні напрями розвитку м'ясного скотарства в Україні / О. В. Шлапак // Економіка України. – 2013. – № 3. – С. 57-65.
- 44) Тваринництво – 2015: статистичний збірник. – К. : Державна служба статистики України, 2016. – 211 с.
- 45) Реалізація продукції сільськогосподарськими підприємствами у 2015 році: статистичний збірник. – К. : Державна служба статистики України, 2016. – 109 с.
- 46) Державна служба статистики України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
- 47) Кернасюк Ю. В. Ринок тваринництва: тенденції та проблеми галузі / Ю. В. Кернасюк // Агробізнес сьогодні. – 2016. – № 15-16 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua/ekonomichnyi-gektar/6028-rynok-tvarynnytstva-tendentsiia-ta-problemy-galuzi.html>
- 48) Міністерство аграрної політики та продовольства України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua>
- 49) Данилишин Б. Нова державна підтримка агропромислового комплексу – шлях в нікуди [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lb.ua/economics/2016/04/07/332278_nova_derzhavna_pidtrimka.html
- 50) Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України: статистичний збірник. – К. : Державна служба статистики України, 2016. – 54 с.
- 51) Нормативно-директивні документи МОЗ України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mozdocs.kiev.ua>
- 52) Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення: постанова Кабінету Міністрів України від

11.10.2016 № 780 // Офіційний вісник України.

53) М'ясо на експорт: на що розраховувати виробникам на ринках Азії та Африки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agravery.com/uk/posts/show/maso-na-eksport-na-so-rozrahovuvati-virobnikam-svinini-na-rinkah-azii-ta-afriki>

54) Обсяги тарифних квот, які діятимуть впродовж Автономного преференційного торгового режиму ЄС для України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chernihiv-oblast.gov.ua/media/upload/obsyagyetaryfnyhkvot2.pdf>

55) Власова К. М. Тенденції та перспективи розвитку м'ясопереробної галузі України в умовах поглиблення інтеграції торгівлі з ЄС / К. М. Власова // БізнесІнформ. – 2016. – № 5. – С. 32-39.

56) Грищенко О.В. Аналіз і діагностика фінансово-господарської діяльності підприємства: Навчальний посібник. – Таганрог: ТРТУ, 2000. – 112 с.

57) Янковий О. Г. Математико-статистичні методи і моделі в управлінні підприємством: Навчальний посібник. – Одеса: ОНЕУ, Ротапринт, 2014. – 250 с.

58) Первухіна О. М. Стратегія ціноутворення на конкурентному регіональному ринку м'ясопродуктів / О. М. Первухіна // Економічні науки. – 2014. – № 218. – С. 7-10.

59) Соломатін А. Н. Економіка, аналіз і планування на підприємствах торгівлі: Підручник. – Пітер: OCR, 2009. – 560 с.

60) Грабовецький. Б.Є. Основи економічного прогнозування: Навчальний посібник. – Вінниця: ВФ ТАНГ, 2000. – 209 с.

61) Своробович Л. М. Особливості діяльності підприємств м'ясопереробної галузі як об'єкту формування внутрішнього економічного механізму / Л. М. Своробович // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2014. – № 3. – С. 150-157.

62) Інститут споживчих експертиз. Офіційний сайт [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: <http://expertise.in.ua>

63) Кундєєва, Г. О. М'ясна промисловість у вирішенні продовольчої безпеки / Г. О. Кундєєва // Агроінком. – 2013. – № 7-9. – С. 56-62.

64) Кундєєва, Г. О. М'ясна галузь : монографія / Г. О. Кундєєва // Продовольча безпека: сутність, стан та особливості забезпечення. – К. : Кондор, 2013. – С. 7-37, 246-268.

65) Чому ми добиваємо власне сільське господарство? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/a/27651513.html>

66) Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству аграрної політики та продовольства на 2016 рік: розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.07.2016 № 469 // Офіційний вісник України.

67) Українське агентство зі стандартизації. Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uas.org.ua>

68) Баль-Прилипко Л. В. Технологія зберігання, консервування та переробки м'яса: Підручник. – Київ, 2010. – 469 с.

69) Шаповал О. С. Аналіз сучасних методів поводження з органічними відходами м'ясопереробної промисловості України / О. С. Шаповал, В. С. Бахарєв // Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. – 2014. – № 5. – С. 106-108.

70) Офіційний веб-портал Державної служби інтелектуальної власності України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sips.gov.ua>

71) Про охорону прав на зазначення походження товарів: закон України від 16.06.1999 № 752-XIV (в ред. від 05.12.2012) // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 32. – Ст. 267.

72) Codex Alimentarius: how it all began [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.fao.org/docrep/v7700t/v7700t09.htm>